

Ohje linnustolaskentoihin tarvittavista luvista

BirdLife Suomi 2017

Pääosa lintuyhdistysten tekemistä linnustolaskennoista voidaan tehdä jokamiehen oikeuden nojalla. Joihinkin laskentamuotoihin tai joillekin alueille tarvitaan kuitenkin viranomaisen lupa. Tällä ohjeella selvitetään nykyistä lupatarvetta sekä neuvotaan lupien hakemisessa. Tässä ohjeessa ei käsitellä rajavyöhykelupia.

Yleistä

Suojelualueet jaetaan maa- tai vesialueen omistukseltaan valtion maiden suojelualueisiin ja yksityismaiden (omistajina yksityiset, yhtiöt, kunnat, seurakunnat) suojelualueisiin.

Valtaosalla luonnonsuojelualueita ei ole mitään liikkumiseen liittyviä rajoituksia, vaan rajoitukset koskevat lähinnä vain eliöstön vahingoittamista ja häiritsemistä.

Joillakin suojelualueilla on liikkumis- ja mairinnouskieltoja. Kielloista ei ole mitään yhtenäistä rekisteriä / tietokantaa tai karttapalvelua, minkä vuoksi mahdollisen liikkumiskiellon selvittäminen voi olla etukäteen vaikeaa. Maastossa kiellot on yleensä kyltein merkitty.

Osa valtion maiden kielloista löytyy Metsähallituksen luontoon.fi –verkkopalvelusta, mutta osa niistäkin selviää vain Metsähallituksesta kysymällä. Yksityismaiden alueiden mahdollisista rajoituksista saa tiedon kysymällä alueellisesta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta (ELY keskus).

Kokonaistilanteen kartoittamiseksi yhdistys voi pyytää ELY-keskukselta ja Metsähallitukselta keskitetysti tiedot kaikista toimialueellansa olevista liikkumisrajoituksista.

Lupa liikkumisrajoituksesta poikkeamiseen

Mikäli alueella on liikkumisrajoituksia laskenta-aikaan, tarvitaan kohteelle poikkeuslupa suojelumääräyksistä. Valtion maille poikkeuslupa haetaan Metsähallitukselta ja muiden kuin valtion maiden luvat haetaan alueellisesta ELY-keskuksesta.

Lähtökohtaisesti lupa tarvitaan silloinkin, kun esimerkiksi pitkä linjalaskentareitti sijoittuu pieneltä osin rajoitusalueelle.

Myös lintuja rengastavat tarvitsevat poikkeuksen alueen rauhoitusmääräyksistä, mikäli rengastavat liikkumisrajoitusalueella. Rengastajat tarvitsevat poikkeuksen sekä liikkumisrajoitukseen että häirintään suojelualueella.

Häirintäluvan tarve

Lintujen laskenta katsotaan lähtökohtaisesti jokamiehenoikeuteen perustuvaksi toiminnaksi, johon ei tarvita erityislupia. Laskennassa voi jokunen lintu ennustamattomasti häiriintyä, mutta toiminta ei vaikutuksiltaan poikkea muusta ”jokamiehen” toiminnasta esimerkiksi veneilystä tai metsässä samoilusta. Viranomaisien mukaan perinteisissä vesilintu-, piste- ja linjalaskennoissa ei tapahdu tahallista häirintää, vaan ne ovat jokamiehenoikeuden mukaista toimintaa.

Silloin, kun laskennassa tietoisesti ja tahallisesti häiritään lintuja jokamiehen toimintaa enemmän, tarvitaan poikkeuslupa luonnonsuojelulain 39 §:n mukaisesta lintujen pesimäaikaisesta häiritsemiskiellosta. Pesinnän etenemisen seuraaminen esimerkiksi pesäkorttitutkimukseen on tahallista pesinnän häirintää, johon tarvitaan poikkeuslupa, mikäli samasta pesinnästä kerätään tietoja toistuvasti siten, että emot tai poikaset häiriintyvät. Sattumalta vastaan tulleen pesän tilanteen ylös pesäkorttitutkimukseen kirjaamiseen ei sen sijaan lupaa tarvita.

Perinteiseen tapaan tehdyissä saaristolintulaskennoissa ja muissa pesälaskennoissa nousee tarkoituksella maihin lintuluodolle, jossa maihin nousija tietää pesivän paljon lintuja, ja laskennan tarkoituksena on etsiä pesät. Viranomaiset katsovat tämän toiminnan olevan luonnonsuojelulain 39 §:n mukaista häirintää, jolloin laskentaa varten tarvitaan erillinen poikkeuslupa poiketa luonnonsuojelulain mukaisesta häirintäkiellosta.

Koko Suomen poikkeusluvut LS-lain 39 §:n mukaisista kielloista myöntää Varsinais-Suomen ELY-keskus.

Lintujen rengastuslupaan sisältyy oikeus poiketa LS-lain 39 §:n häirintäkiellosta, minkä vuoksi rengastajat eivät tarvitse erikseen toista poikkeuslupaa silloin, kun tekevät pesälaskentoja tai seuraavat pesintöjä pesäkorttitutkimusta varten.

Kahden luvan tarve

Edellä esitetyssä on huomattavaa, että joillakin alueilla tarvitaan erikseen sekä lupa poiketa alueen rauhoitusmääräyksestä (maihinnousu) että lupa poiketa luonnonsuojelulain mukaisesta häirintäkiellosta. Näistä ensimmäinen haetaan joko alueelliselta ELY-keskukselta tai Metsähallitukselta ja jälkimmäinen Varsinais-Suomen ELY-keskukselta.

On mahdollista, että jollakin laskenta-alueella on sekä valtion että yksityisten suojelualueita, joilla on liikkumisrajoituksia. Tällaisella alueella saaristolintulaskentaan voi siis tarvita luvat kaikkiaan kolmelta viranomaiselta.

Lupien hakeminen ja luvan muoto

Kaikissa lintulaskentoja varten tehtävissä lupahakemuksissa on tärkeää olla maininta siitä, että kyse on tutkimuksesta. Lupaa haetaan tutkimustarkoitukseen. Laskentojen avulla tutkitaan mm. lintujen esiintymistä ja kannanvaihtelua alueella. Tutkimustarkoitukseen myönnettyt luvat ovat maksuttomia.

Muita lupahakemuksessa mainittavia asioita ovat:

- **Kuvaus toiminnasta**

- Minkälaisia laskentoja (piste, linja, kierto jne)
- Kuinka paljon laskentoja
- Mihin aikaan lasketaan

- **Mille ajalle lupa tarvitaan?**

- Usein tarvitaan vain yhdelle vuodelle
- Myös monivuotiset luvat ovat mahdollisia, mutta tällöin on tärkeää perustella monivuotisen luvan tarve. Tarpeeksi riittää se, että alueen linnustoa seurataan säännöllisesti.
 - Laissa ei ole määritelty luvan enimmäisaikaa. Pysyvässä seurannassa olevalle kohteelle voi hakea vaikka 10 vuotta voimassa olevan luvan.
 - Toistaiseksi voimassa olevia (ns. pysyviä lupia) ei yleensä myönnetä.

- **Keitä lupa koskee**

- Nimilistä laskijoista mukaan
- Jos kaikkien nimet eivät ole tiedossa, voi mainita vastuuhenkilöt nimeltä ja todeta, että heitä avustaa laskennassa erikseen nimeämättömiä avustajia x kpl.
 - Hakemuksiin on hyvä varmuuden vuoksi aina lisätä maininta, että laskennoissa voi avustaa x kpl toistaiseksi nimeämättömiä henkilöitä. Tällöin laskenta-aikaan ei tarvitse tehdä kiireellä uutta lisähakemusta, jos suunnitelmat muuttuvat.
- Yhdistys voi hakea luvan yhdistyksen vastuuhenkilöille ja heidän valtuuttamilleen henkilöille, mutta lupaa, jossa ei ole lainkaan vastuuhenkilöä ei todennäköisesti myönnetä.

- **Hakijan nimi ja yhteystiedot**

- hakijana voi olla yksityishenkilö, yhdistys ym.

- **Luvan käytön raportointi**

- Hakemukseen kannattaa laittaa tieto siitä, miten poikkeamisesta raportoidaan luvan myöntäjälle (esimerkiksi, että yhdistys toimittaa kunkin vuoden loppuun mennessä tiedon poikkeuslupaa käyttäneistä ja laskentapäivistä)
- Linnustotiedot kannattaa aina toimittaa linnustonseurannalle ja suojeluviranomaisille.
 - Joissakin lupapäätöksissä ELY on velvoittanut laskijoita raportoimaan laskentojen linnustotiedot ELY:lle. Tällaiseen vaatimukseen ei näyttäisi kuitenkaan olevan lakiin liittyvää perustetta, mutta tietojen toimittaminen on hyvää yhteistyötä.

Lupien hakuaikataulu

Luvat tulisi hakea hyvissä ajoin. Lupaviranomainen tarvitsee aikaa lupien käsittelyyn ja ELY-keskusten lupapäätöksistä on 30 päivän valitusaika, jota ennen lupa ei ole lainvoimainen eli voimassa.

Käytännössä lupahakemukset tulisi jättää viranomaisille jo muutama kuukausi ennen suunniteltua laskentaa. Lupahakemus kevään ja kesän laskentoja varten olisi hyvä jättää jo vuoden vaihteessa.

Monivuotiset luvat tärkeille lintualueille

Yhdistysten kannattaa hakea yhdistyksen toimialueella sijaitsevien tärkeiden lintualueiden rajoitusalueille ja muille rajoituskohteille, joilla tehdään linnustolaskentoja säännöllisesti, monivuotiset luvat. Vastuuhenkilöiksi voi nimetä esimerkiksi yhdistyksessä hakuhetkellä toimivan puheenjohtajan, suojeluvastaavan ja laskentavastaavan.

Laskenta ilman voimassa olevia lupia

Rajoitusalueella lintujen laskeminen ilman voimassa olevaa lupaa on luonnonsuojelun vastainen ja siis laitonta. On epätodennäköistä, että rauhoitusmääräysten rikkomisesta linnustolaskennan takia joutuisi käräjille ja saisi rangaistuksen, mutta se on mahdollista.

Lintujen pesimäaikainen häirintä saaristolintulaskentojen pesälaskennoin ilman poikkeuslupaa on luonnonsuojelun vastainen ja siis laitonta. Myös tässä tapauksessa käräjille joutuminen ja sanktioiden määrääminen on epätodennäköistä, mutta mahdollista.

On tärkeää lintuharrastajien ja yhdistysten imagolle, että laskentojen luvat ovat kunnossa, jos joku (esimerkiksi yksityisen suojelun alueen maanomistaja) tulee lupia kysymään.